

Åtvidabergs
kommun

Planeringsstrategi

för Åtvidabergs kommun 2024-2028

2024-04-05

Ärendenummer: KS 2022/499

Antagen av Kommunfullmäktige 2024-06-17, §41

Innehåll

Innehåll	2
Bakgrund och introduktion	3
Bakgrund	3
Syfte och process	4
Ändrade planeringsförutsättningar	6
Nya lagar och översyn av befintlig lagstiftning	6
Digitala översiktsplaner	7
Statliga och mellankommunala intressen	7
Ändrade planeringsförutsättningar i Åtvidabergs kommun	8
Uppföljning och utvärdering av Översiktsplan för Åtvidabergs kommun 2018	11
Uppföljning av innehållskrav i Åtvidabergs kommun	12
Sammanfattande bedömning och framtida arbete med översiktsplanering	17
Bilagor	20

Bakgrund och introduktion

Bakgrund

Åtvidabergs kommuns gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige den 28 mars 2018, men blev överklagad. Översiktsplanen vann laga kraft den 11 mars 2020. I nuläget pågår en ändring av översiktsplan för Grebo med omnejd.

I april 2020 ändrades 3 kap i Plan- och bygglagen (PBL), ändringen innebar att planeringsstrategin ersatte den tidigare aktualitetsprövningen av översiktsplanen.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 23 §

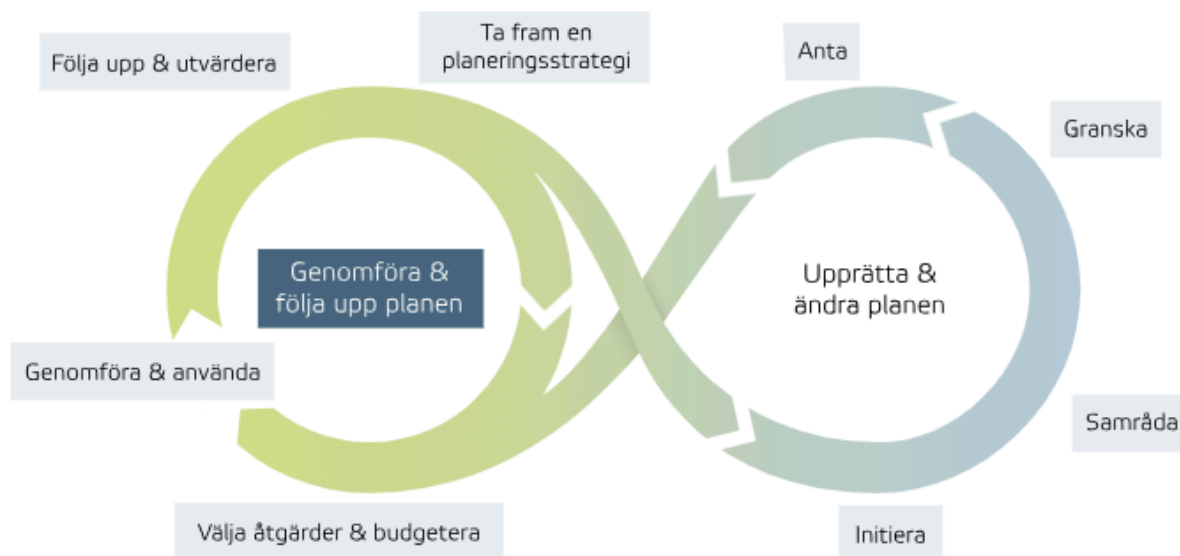
Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. I strategin ska fullmäktige

1. ta ställning till dels ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, dels kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, och

2. bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §.

En planeringsstrategi kan ändras fram till nästa ordinarie val.

Kraven i första stycket gäller dock inte om fullmäktige i stället antar en ny översiktsplan inom den tid som anges där. Lag (2020:76).

Källa: Boverket

Översiktsplanen är ett strategiskt politiskt dokument som ska spegla den rådande politiska majoritetens uppfattning om byggande, mark- och vattenanvändning och hushållning med naturresurser. Planeringsstrategin bidrar till en översiktsplanering som bedrivs kontinuerligt och på så vis kan förändrade förutsättningar fångas. Översiktsplaneringen ges därmed en större politisk betydelse än tidigare.

I planeringsstrategin ska kommunen redogöra för om det har skett förändringar när det gäller planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Till sin hjälp har kommunen bland annat länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin. Om underlaget innehåller information om exempelvis nya eller ändrade riksintresseanspråk så kan det leda till att översiktsplanen behöver ändras.

Planeringsstrategin i sig innebär ingen ändring av översiktsplanen utan ska enbart tala om vad kommunen ska fokusera på i översiktsplaneringen och om det finns delar av planen som behöver ändras. Det kan till exempel handla om att kommunen i planeringsstrategin anger att det finns ett behov av att se över den kommunomfattande översiktsplanen, eller att översiktsplanens detaljeringsgrad behöver ändras för en viss del av kommunen. Det kan också handla om att den befintliga planen behöver ändras för att tillgodose ett visst allmänt intresse, exempelvis vindkraft, strandskydd, grönområden, utbyggnad av kommunikationsleder och kulturmiljön.

Kommunen är skyldig att ha en aktuell översiktsplan. Om kommunen inte antar en planeringsstrategi inom avsett tidsintervall, två år efter ordinarie val, anses översiktsplanen i sin helhet vara inaktuell, det vill säga även inklusive eventuella ändringar för en viss del av kommunen och tillägg avseende ett visst allmänt intresse. Detta gäller första gången efter 11 september 2024.

Om kommunen varken antagit en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan, som har vunnit laga kraft, inom två år efter ett ordinarie val måste kommunen påbörja arbetet med att ta fram en ny översiktsplan.

Syfte och process

Syftet med planeringsstrategin är att den ska främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell. Om översiktsplanen regelbundet blir föremål för politisk helhetsbedömning blir det också klarlagt om planen fortfarande ger uttryck för de övergripande politiska målen i kommunen. Kommuninvånare, näringsliv och intresseorganisationer med flera behöver kunna lita på att översiktsplanen uttrycker den aktuella politiska inställningen till bebyggelseutvecklingen i olika delar av kommunen eller om översiktsplanens ställningstaganden kan komma att ändras.

Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. Om kommunfullmäktige har antagit en ny översiktsplan inom samma tidsperiod behöver kommunen inte anta en planeringsstrategi också. Kommunens första planeringsstrategi ska ha antagits senast 11 september 2024.

Det är viktigt att planeringsstrategin är förankrat i kommunens organisation. Detta för att kunna göra en rätt bedömning av gällande översiktsplanens aktualitet och behov av arbete med kontinuerlig översiktsplanering framöver.

Ansvaret för att ta fram planeringsstrategin ligger hos Samhällsbyggnadsförvaltningen, enhet samhällsplanering.

Ändrade planeringsförutsättningar

I strategin ska kommunfullmäktige ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar för översiktsplanens aktualitet. Till sin hjälp har kommunen bland annat länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin. Ändrade planeringsförutsättningar finns både på nationell och statlig nivå, samt regional och lokal nivå, där en genomgång följer i nedanstående rubriker.

Nya lagar och översyn av befintlig lagstiftning

Enligt PBL 3 kap. 23 § ska kommunfullmäktige i planeringsstrategin ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Nedan följer en redovisning av lagar som har tillkommit eller ändrats sedan översiktsplanen Åtvidaberg 2018 antogs och som behöver följas i översiktsplanearbetet framöver.

- **Plan- och bygglagen (2010:900)**
 - I augusti 2018 infördes nya krav på översiktsplanens innehåll vad gäller kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.
 - Den 1 april 2020 trädde nya regler i kraft i PBL för att stödja en mer kontinuerlig översiktsplanering och göra plan- och byggprocesserna mer effektiva och bestämmelserna om översiktsplanens innehåll har förändrats.
- **Plan- och byggförordningen (2011:338)**
 - I början av februari 2023 tog regeringen beslut om en ändring i plan- och byggförordningen som ställer krav på att översiktsplaner och regionplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt.
 - Regeringens beslut innebär att alla översiktsplaner och regionplaner som påbörjas efter den 31 december 2026 ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt. Kravet gäller även vid ändring av en plan som påbörjas efter detta datum. Redan beslutade planer och planer som påbörjats före 1 januari 2027 omfattas inte av kravet.
- **Miljöbalken (1998:808) och miljöbedömningsförordningen**
 - I januari 2018 infördes nya krav med förtydligande vad miljöundersökning och strategisk miljöbedömning ska innehålla.
- **Barnkonventionen - Lag (2018:1197)**
 - Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (svensk lag från 1 januari 2020).
- **Lag (2000:1383) om kommunens bostadsförsörjningsansvar (1 oktober 2022)**
 - Ändringen innebär bland annat att kommunen ska analysera vilka bostadsbehov som inte kan tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden.
- **Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster**
 - Ställer bland annat krav på att alla kommuner ska ha en aktuell vattentjänstplan.

Digitala översiktsplaner

I början av februari 2023 tog regeringen beslut om en ändring i plan- och byggförordningen som ställer krav på att översiktsplaner och regionplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt.

Förslag till föreskrifter för översiktsplan

Boverket har tagit fram ett förslag till föreskrifter för översiktsplan som varit på remiss fram till den 25 augusti 2023. Boverket arbetar nu vidare med förslaget med målsättningen att föreskriften ska träda ikraft under hösten 2024.

ÖP-modellen

Översiktsplan-modellen (ÖP-modellen) ger vägledning till kommunerna om hur geografisk planinformation i en översiktsplan kan struktureras på ett enhetligt sätt. Modellen är flexibel för att kunna användas av alla kommuner och för olika nivåer i översiktsplaneringen. Den senaste versionen är ÖP-modellen 2.1.

Det pågår ett utvecklingsarbete av nästa version av ÖP-modellen (ÖP-modell 3.0) som kommer att ersätta ÖP-modell 2.1. Den nya versionen kommer stötta kommunerna med att uppfylla de krav som kommer ställas i kommande regler och i den nationella specifikationen för översiktsplan.

ÖP-modell 3.0 beräknas vara klar under hösten 2024. ÖP-modellen kommer därefter fortsätta att utvecklas under kommande år.

Utvecklingen av denna modell är relevant i samband med kommande översiktsplanarbete.

Nationell specifikation för översiktsplan

Samtidigt som ÖP-modell 3.0 utvecklas tas en nationell informationsspecifikation fram för att beskriva och strukturera informationen i en översiktsplan på ett nationellt enhetligt sätt. Specifikationen gör det möjligt att utbyta informationen nationellt, så att översiktsplanen kan överföras, behandlas och tillgängliggöras digitalt.

Statliga och mellankommunala intressen

I kommunens översiktsplan ska det framgå hur kommunen tar hänsyn till och samordnar översiktsplan med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för hållbar utveckling inom kommunen (Kapitel 3 § 5.4 (PBL)).

Som bilaga till Länsstyrelsen underlag i 2022 fick kommunerna också en översikt över gällande statliga och mellankommunala intressen. Underlaget ska vara till stöd när kommunen ska överväga om gällande översiktsplan fortfarande är aktuell. Länsstyrelsens planeringskatalog har också använts för att hämta ut underlag som har tillkommit efter att gällande översiktsplan antogs, samt efter att kommunen tog del av Länsstyrelsens underlag.

Underlaget innehåller information kopplat till hållbar utveckling, nationella och regionala mål, statliga intressen och övriga nationella och regionala intressen. Underlaget finns i sin helhet som bilaga 2.

Enligt aktuellt underlag ser man att det regelbundet sker ändringar bland intressen som ska beaktas i översiktsplanarbetet och flera nya relevanta underlag har tillkommit efter antagande av gällande översiktsplan i 2018. Detta gör det viktigt att ha en aktuell översiktsplan och arbeta med kontinuerlig översiktsplanering i framtiden.

Ändrade planeringsförutsättningar i Åtvidabergs kommun

Sedan översiktsplanen antogs under 2018 har Åtvidabergs kommun beslutat om ny vision med fyra framgångsförhållanden, nya mål och nya styrdokument. Den fysiska planeringen och hur kommunen planerar framtida mark- och vattenanvändning är relevant i samband med måluppfyllelse.

Vision 2030

Åtvidabergs kommun genomsyras av framåtanda. Framåtanda är det förhållningssätt vi har för att skapa en trygg och robust kommun där det finns innovation och lokal handlingskraft, en plats för utveckling och livslångt lärande samt platser att leva på och uppleva.

Vi når detta genom att ha mod att fatta nödvändiga beslut samt ha en helhetssyn där vi förstår hur besluten påverkar olika delar av vår organisation och vilken långsiktig påverkan det har på kommunens förmåga att ge en god samhällsservice och samtidigt stärka den kommunala ekonomin.

Vår vision till år 2030 är en kommun där våra fyra framgångsförhållanden tillsammans med Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska genomsyra samhället och leda till en långsiktig social-, miljömässig- och ekonomisk hållbarhet.

Lev och upplev

År 2030 är Åtvidaberg en kommun där möjlighet finns för olika typer av livsstilar och boenden. Med invånarna och kärnverksamheterna i fokus drivs samhället långsiktigt i riktning mot en hållbar utveckling som ger nuvarande och framtida medborgare livskvalité genom hela livet.

Den vackra naturen är alltid nära och en viktig del av kommunens identitet. Här visar vi upp och är stolta över de besöksmål och höga naturvärden som finns i kommunen. Genom kulturlivet och det mångfacetterade föreningslivet har alla möjlighet till en meningsfull fritid. Kommunens olika geografiska delar är alla viktiga och bidrar tillsammans till helheten.

Detta gör Åtvidabergs kommun till en bra plats att både leva i och uppleva.

Trygg och robust

År 2030 är Åtvidaberg en av landets tryggaste kommuner, här är samhället öppet och välkomnande. Inom vård, skola och omsorg blir du sedd som individ och är en del av ett sammanhang. I kommunorganisationen finns en jämlik representation och invånarna har tilltro till de demokratiska processerna. Här finns förutsättningar för en jämlik hälsa samt mångfald och jämställdhet som genomsyrar hela samhället.

Kommunen arbetar aktivt med hållbar samhällsplanering. Det leder till varierat boendebud och trygga offentliga platser samt ett samhälle som står rustat för extraordinära händelser och ett förändrat klimat. Den biologiska mångfalden och tätortsnära naturen värnas och är en viktig tillgång att bevara för kommande generationer.

Detta gör Åtvidabergs kommun till en plats som är trygg och robust.

Innovation och lokal handlingskraft

År 2030 är Åtvidabergs kommun en del av ett resurseffektivt och klimatsmart samhälle som medverkar till att skapa lösningar där resurser återanvänds och återvinns. Här finns samverkan mellan kommunorganisation, näringsliv och andra aktörer, både lokalt och regionalt. En cirkulär ekonomi prioriteras och leder till ekonomiska, sociala och miljömässiga vinster.

Kommunen är en del av en expansiv region med goda förbindelser till omvärlden. Hos näringslivet och kommunorganisationen finns mod att testa innovativa lösningar som bidrar till förenklat vardagsliv och resurseffektivitet. Det gör oss attraktiva för både näringsliv och boende.

Detta gör Åtvidabergs kommun till en plats för innovation och lokal handlingskraft.

Utveckling och livslångt lärande

År 2030 är Åtvidabergs kommun en plats där barn och unga får chans att utvecklas och där det finns inspiration och möjlighet till ett livslångt lärande. Det finns helhetssyn som gör att vi lär av varandra genom sammanhang och möten över generations- och kulturgränser.

Det finns gott samarbete mellan skola, universitet och näringsliv som är utvecklande för såväl elever och kommunens kärnverksamheter som för det lokala näringslivet. Här finns en insikt i att samverkan och olika infallsvinklar leder till något bättre för alla delar av samhället.

Detta gör Åtvidabergs kommun till en plats för utveckling och livslångt lärande.

Övergripande mål

Kommunen har övergripande mål att jobba efter, vilket också är viktigt att ha med sig i översiktsplanarbetet. Inför 2025 ska dessa mål revideras för perioden 2025-2027. Det är viktigt att översiktsplanen är med och bidrar till att vi kan uppfylla kommunens mål. I nuläget är det följande 9 övergripande mål som gäller:

- Kommuninvånare, näringslivet och kommunala verksamheter ska ha tillgång till en god infrastruktur.
- Åtvidabergs kommun ska växa hållbart och kommuninvånarna ska bli fler.
- Kommunens biologiska mångfald och tätortsnära natur ska värnas och tillgängliggöras.
- Kommunens verksamhet ska bedrivas resurseffektivt och cirkulärt.
- Kommunens verksamheter ska vara en lärande organisation som präglas av innovation där nya metoder ständigt prövas för att öka kvalitet och leverans till medborgarna.
- Åtvidabergs kommun ska vara en kommun för alla!
- Åtvidabergs kommun ska vara en kommun med goda uppväxtvillkor.
- Kommunen ska präglas av en god samverkan och dialog med medborgare, andra myndigheter, näringsliv, regionen, kommuner och andra aktörer.
- Kommunen ska vara en attraktiv arbetsgivare och därmed säkra en hållbar kompetensförsörjning.

Styrdokument i Åtvidabergs kommun

Kommunen har sedan 2018 beslutat om flera styrdokument som påverkar kommunens planeringsarbete. Nedan finns en översikt över styrdokument som anses mest relevanta i ett översiktsplanperspektiv.

Strategier och program:

- Handlingsplan för ökad robusthet (2022)
- Hållbarhetsprogram (2022)
- Program för vatten- och avloppsfrågor (2021)
- Handlingsplan för suicidprevention (2022)

Planer

- Avfallsplan för Åtvidabergs kommun 2024-2027 (2023)
- Bostadsförsörjningsplan (2022)
- Handlingsplan för energi och klimat (2021)
- Handlingsplan för klimatanpassning (2021)
- Kulturarvsplan (2023)
- Kultur- och fritidsplan (2023)
- Vattentjänstplan (under framtagande)

Uppföljning och utvärdering av Översiktsplan för Åtvidabergs kommun 2018

Enligt plan- och bygglagens 3.kap 23 § första stycket 2 ska fullmäktige

bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §.

I 3 kap.3, 4 och 5 §§ plan- och bygglagen, PBL, finns bestämmelser om vad som ska redovisas i översiktsplanen. I översiktsplanen ska kommunen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena enligt 2 kap. PBL som kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

3 §

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Lag (2020:76).

4 §

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

- 1. riksintressen ska tillgodoses,*
- 2. gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas, och*
- 3. förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas. Lag (2020:76).*

5 §

Av översiktsplanen ska även följande framgå

- 1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,*
- 2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,*
- 3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,*

4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,

5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och

6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen. Lag (2020:76).

Uppföljning av innehållskrav i Åtvidabergs kommun

Länsstyrelsens underlag inför arbete med planeringsstrategi

31 augusti 2022 lämnade Länsstyrelsen underlag inför kommunens beslut om planeringsstrategi. Underlaget finns i sin helhet som bilaga 1.

Inför kommunens bedömning av översiktsplanens aktualitet ska Länsstyrelsen tillhandahålla ett underlag. Syftet är att detta ska hjälpa kommunen att kunna göra en bedömning om översiktsplanen är aktuell. Underlaget utgör en redovisning av vilka statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet och anger hur länsstyrelsen bedömer att de berörda intressena förhåller sig till översiktsplanen samt om någon del av länsstyrelsens granskningsyttrande inte längre gäller.

Granskningsyttrandet för gällande översiktsplan 2018 lämnades i november 2017 och finns som bilaga till gällande översiktsplan, del 6. Länsstyrelsen bedömer att granskningsyttrandet till nu gällande kommuntäckande översiktsplan fortfarande är aktuellt.

Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet arbetar med regeringsuppdraget om ”Omprövning av vissa riksintresseanspråk”. Inget riksintresse för naturvård eller kulturmiljö i Åtvidabergs kommun omfattas av detta uppdrag under 2022 och kommunen har inte fått information om att vi omfattas av detta senare heller.

Framtida översiktsplan behöver en koppling till beslut om nya miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten i vårt distrikt södra Östersjön med tillhörande åtgärdsprogram för 2022-2027.

När det gäller miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten är det angeläget att fortsätta kommunala initiativ för att förbättra vattenmiljön. Förbättring av standard för vatten och avlopp på landsbygden, tätorternas dagvattensystem samt grundvattenskydd är särskilt viktiga frågor att beakta.

I kommande översiktsplanering är det viktigt att kommunen tar hänsyn till klimatrelaterade risker. Det har tillkommit ett krav på att kommunerna i översiktsplanen ska ge sin syn på

riskerna för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Länsstyrelsen ser det som angeläget att kommunen har en strategi för åtgärder av förorenade områden. Hanteringen av förorenade områden är viktig inom planeringen för att minimera riskerna för människors hälsa eller skador på miljön.

Länsstyrelsen skriver att riktlinjerna för bostadsförsörjning i Åtvidabergs kommun antogs av kommunfullmäktige 2018. Detta stämmer inte, då nya riktlinjer antogs genom Hållbarhetsprogrammet i 2022, samtidigt som en bostadsförsörjningsplan antogs av kommunstyrelsen i juni 2022. Länsstyrelsen ser positivt på att bostadsförsörjningsplaneringen vidareutvecklas inom kommunen men ser att mer kan göras för att koordinera riktlinjerna med översiktsplaneringen för att planen ska utgöra ett verksamt medel för att främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet i enlighet med 2 kap. 3 § 5 plan- och bygglagen.

De nationella målen för arkitektur-, form och designpolitiken i propositionen Politik för en gestaltad livsmiljö (prop 2017/18:110) beslutades av riksdagen 2018. Dessa mål utgör ett viktigt stöd för kommunen att, med stöd av motsvarande bestämmelser i PBL, ge arkitektur och hållbart byggande en tydligare plats i kommunens bebyggelseplanering. Länsstyrelsen uppmanar att kommunen tar fram riktlinjer för gestaltad livsmiljö i kommande översiktsplanering.

En hel del har hänt inom området energi och klimat sedan planen antogs. Översiktsplanering har en central roll i arbetet mot ett mer hållbart samhälle. I avvägningen mellan olika allmänna intressen bör den mest miljömässiga, ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen vara styrande. Den fysiska planeringen är ett viktigt verktyg för att effektivisera energianvändningen, minska utsläppen av växthusgaser och främja produktionen av förnybar energi. Det är därför önskvärt att utgå från Agenda 2030-målen, nationella miljö- och klimatmål samt regionala miljö- och klimatmål i sin översiktsplanering.

I det fortsatta arbetet med översiktsplanering är det viktigt att belysa kommunens dricksvattenförsörjning. Detta så att det framgår hur kommunen avser säkerställa en långsiktig tillgång till dricksvatten och att tillräcklig hänsyn tas för att skydda vattenresurser.

Länsstyrelsen uppmärksammar kommunen på att ytterligare utveckla sin översiktliga planering med tanke på civilt försvar och höjd beredskap, bl.a. mot bakgrund av den senaste tidens säkerhetspolitiska utveckling. Kommunen behöver planera för ett robust samhälle och fokus bör ligga på att minska sårbarheten för samhällsviktiga verksamheter, såsom framtida behov för reningsverk, elförsörjning eller livsmedelsproduktion. Inom krisberedskap kan det behövas tydliga ställningstaganden gällande bevarande av befintliga och byggande av nya skyddsrum. Samarbeta gärna med den som tar fram kommunens risk- och sårbarhetsanalys.

Inom jordbruksnäring anser Länsstyrelsen att kommunen i framtida översiktsplanering ska arbeta för samhällets långsiktiga behov av att hushålla med naturresurser för att säkerställa förutsättningar för livsmedelsproduktion. Vid lokalisering av nya bebyggelseprojekt behöver det undersökas om annan mark, som inte är jordbruksmark eller som ur brukarperspektiv är sämre jordbruksmark, kan användas istället (miljöbalken 3 kap 4 §). Genom att genomföra en noggrann alternativt lokaliseringsutredning i översiktsplanen underlättas de framtida plan- och bygglovsprocesserna.

Länsstyrelsen ser mycket positivt på att kommunen de senaste åren har gjort en Kulturarvsplan som ger en samlad utgångspunkt för kommunens arbete med kulturarvet i bred förankring hos aktörer i lokalsamhället. Kulturarvsplanen med fördel utvecklas med antagna mål och visioner för hur kulturhistorisk bebyggelse och kulturlandskap ska vårdas och värnas. Länsstyrelsen uppmanar att planen kompletteras med ett Kulturmiljöprogram med fördjupad kunskap om enskilda kulturmiljöer i kommunen och konkretiserade mål och strategier för hur de ska värnas och kan utvecklas i samspel med ett bevarat kulturarv.

Kommunens naturvårdsprogram reviderades 2016 och åtgärdsprogrammet gäller för 2022-2027. Länsstyrelsen anser att kommunen tydligare borde arbeta in naturvårdsprogrammet i den kontinuerliga översiktsplaneringen. Det finns utvecklingsmöjligheter vad gäller hur nya naturområden kan tillskapas på sikt och hur tillgång till grönytor kan öka. Översiktsplanen behöver uppmärksamma hur planeringen kan bidra till att bevara och nå gynnsam bevarandestatus för skyddade arter. Det gäller främst arter som kan hamna i konflikt med exploatering såsom fåglar, fladdermöss, läderbagge, större vattensalamander samt i viss mån sandödlor och hasselsnok. Ett råd är att i ÖP föra in var det kan bli nödvändigt att genomföra naturinventeringar inför detaljplaneläggning. Problemen med invasiva främmande arter kan ibland behöva uppmärksammas i planeringen. Invasiva arter orsakar redan nu stora skador och kostnader i form av årlig bekämpning.

En regional friluftslivsstrategi för att nå målen i Östergötland 2030-2040 har tillkommit. Detta behöver synliggöras och förankras i översiktsplanen.

Vad gäller digitalisering rekommenderar Länsstyrelsen att kommunen inspireras av Boverkets framtagna ÖP-modell och att parallellt ta fram pdf-versioner av sina olika planskeden för fortsatt god tillgänglighet, hantering i händelse av kris och arkivbeständighet.

Länsstyrelsen uppmanar kommunen att ta fram en ny översiktsplan.

Länsstyrelsens granskningsyttrande Översiktsplan 2018

Länsstyrelsens granskningsyttrande till gällande översiktsplan finns som bilaga till del 6 i gällande översiktsplan och som bilaga 3 till planeringsstrategin. Länsstyrelsen bedömer att yttrandet fortfarande är aktuellt. Här nämns några huvudsakliga områden från granskningsyttrandet som behöver beaktas i vidare översiktsplanering:

- Länsstyrelsen tycker det finns behov av att förtydliga vad gäller kommunens hantering av vissa riksintressen och utpekade områden. Detta gäller främst kulturmiljövård och naturvård.
- Länsstyrelsen anser att miljö kvalitetsnormerna (MKN) huvudsakligen är tillgodosedda i översiktsplan, men vissa delar behöver förtydligas, därav kopplingen mellan folkhälsofrågor och MKN luft.
- Vad gäller landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) anser Länsstyrelsen att kommunen inte kan peka ut utvecklingsområden som LIS-områden, på det sätt som har gjorts i översiktsplan och att vissa områden behöver ses över.
- Det finns ett behov av förtydligande kring klimatfrågan.
- Vad gäller översiktsplanens miljökonsekvensbeskrivning bedömer Länsstyrelsen att den är ofullständig vad gäller påverkan och effekter på intressen avseende hushållning med jordbruksmark, kulturmiljövård, naturvård, friluftsliv, strandskydd samt också att tydligare bedöma konsekvenserna av riskfaktorer i syfte att förebygga skador på miljön och människors hälsa.

Kommunens styrdokument som är framtagna efter 2018 är aktuella underlag för en del av dessa punkter och för vidare arbete med översiktsplaneringen.

Utveckling i Åtvidabergs kommun

Sedan översiktsplanen antogs 2018 har invånarantalet ändrats från 11 537 (2018-12-31) till 11 460 (2023-12-31).

9 detaljplaner för bostäder har vunnit laga kraft:

- Ändring av detaljplan för Pluto 1
- Detaljplan för Grebo Norrby etapp 1
- Detaljplan för del av Åtvidaberg 4:2 inom Långbrott
- Detaljplan för Käringtrötteberget
- Detaljplan för Sandtaget
- Detaljplan för Kvarnvik Nora 1:25
- Detaljplan för Stallet
- Detaljplan för Åtvidaberg 3:7, 3:14 och del av 3:2 (Nygård)
- Detaljplan för del av Åtvidaberg 5:3 m.fl. (Kamrer Nilssons park)

Totalt har det enligt byggkontoret byggts 178 bostäder från 2018 och fram tills idag (nybyggnad och ombyggnad). Alla typer av bostäder ingår i denna statistik, exempelvis också gruppboende och lägenheter för särskilda boenden.

- 2018-2020: 24 bostäder
- 2021: 51 bostäder
- 2022: 72 bostäder
- 2023: 29 bostäder
- 2024 tills idag: 2 bostäder

1 detaljplan som medger verksamheter har vunnit laga kraft:

- Detaljplan för Sockertoppens industriområde (verksamhetsmark).

I perioden från 2018 och fram till idag är det främst områdena i Fågelsångens industriområde som har utvecklats vad gäller verksamheter. Sockertoppen industriområde förbereds inför genomförande.

Större pågående utvecklingsprojekt med fokus på bostäder är för närvarande främst Grebo Norrby i Grebo där ett planprogram ligger till grund för etappvis detaljplanering. I tillägg finns ett planuppdrag för etappvis detaljplanering av Lindkullarna, i anslutning till Åtvidabergs tätort. Flera planeringsprojekt är i uppstartsfas i kommunens regi eller efter begäran om planbesked från externa exploatörer/fastighetsägare. Utvecklingen sker främst i Åtvidaberg och Grebo, men ett etappvis detaljplanearbete i befintliga områden med möjlig förtätning har också påbörjats i Björsäter.

Ändrade förutsättningar vad gäller utveckling?

Kommunen har haft en större satsning på utveckling senaste åren, samt att det har arbetats med att effektivisera planprocesserna. Flera resurser har tillkommit senaste åren vilket styrker samhällsplaneringen och möjligheterna att upparbeta en planberedskap inför framtiden. Händelser i omvärlden har påverkat konjunkturläget, vilket gör att marknaden i nuläget är svår att förutse. En infrastrukturensatsning på väg 35 är viktig för utvecklingen, nu i första hand vad gäller Grebo, men också framtida etapp av vägen vidare till Åtvidaberg. Detta kommer ge möjlighet för ökade hastigheter, vilket medför en kortare restid och också en säkrare väg mellan Linköping - Åtvidaberg. Detta bedöms ha en positiv effekt på utvecklingen och möjligheterna framöver både för framtida bostäder och positiva effekter för näringslivet. Demografi och kompetensutveckling är en framtida utmaning som också påverkar den fysiska planeringen.

Sammanfattande bedömning och framtida arbete med översiktsplanering

Sammanfattande bedömning

Gällande heltäckande översiktsplan togs fram genom en lång process. I december 2010 (KS §194) togs beslut om att ta fram en ny översiktsplan och arbetet med utredningar och framtagande av planen pågick fram till antagandebeslut i 2018. Översiktsplanen var genomarbetad och har ett brett innehåll. Dock finns det vissa områden som skulle behöva aktualiseras och läsbarheten bör förbättras för att kommunen på ett mer effektivt sätt ska kunna använda översiktsplanen i det dagliga arbetet, samt för externa aktörer, myndigheter och medborgare. Nya underlag och förutsättningar som påverkar översiktsplanens aktualitet har tillkommit både på nationell, regional och lokal nivå.

Det finns nya och ändrade lagkrav och underlag som gör att kommunen behöver en ny översiktsplan. Ett viktigt intresse är kopplat till klimatrisker, vilket också kommer fram i Länsstyrelsens underlag. Här finns det ett behov av att kartlägga risker för översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt hur sådana risker kan minska eller upphöra. Länsstyrelsen uppmanar också till att göra en strategi för hur kommunen ska arbeta med förorenade områden, för att minska skadan på miljö och hälsa. Förorenade områden är en utmaning i Åtvidabergs kommun. Gestaltad livsmiljö har fått större fokus i översiktsplaneringen än tidigare och där ser kommunen ett behov av att integrera detta i en ny översiktsplan. Miljömässiga aspekter som miljö kvalitetsnormer och framtida säkring av dricksvatten bör aktualiseras. Civilt försvar och beredskap är andra viktiga områden där översiktsplanen behöver stärkas, för att kommunen ska vara bättre förberedd för framtiden.

Länsstyrelsens bedömning i deras underlag för planeringsstrategi samt granskningsyttrandet vid översiktsplanearbetet är viktigt att ha med sig i framtida översiktsplanearbete.

Digitaliseringen sker snabbt och för att enklare kunna jobba med kontinuerlig översiktsplanering på ett effektivt sätt behöver översiktsplanen vara digital. Det gör det enklare att revidera delar i översiktsplanen i framtiden och på så sätt hålla planen aktuell. Planeringsstrategin redogör för de krav som kommer att komma gällande digital översiktsplan.

Översiktsplanens ställningstaganden gällande kommunens mark- och vattenanvändning börjar bli inaktuell. Flera områden som möjliggör för bostäder och verksamheter är idag under planering eller utveckling och det behövs en tydligare strategi för att vi ska kunna fortsätta utvecklingen på ett hållbart sätt. Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning (bostadsförsörjningsplan) tar ett steg vidare vad gäller prioriteringar, men detta behöver inarbetas och sys ihop med andra delar i översiktsplanen. LIS-områdena och de så kallade utvecklingsområdena behöver ses över. Infrastrukturen är också under utveckling både inom

Åtvidabergs kommun och i närliggande områden som påverkar Åtvidabergs kommun, exempelvis arbetet med Ostlänken.

Vid planering finns det olika intressen som konkurrerar med varandra. Riksintressen, naturvärden, markmiljö, kulturmiljö, byggande på jordbruksmark och mera behöver beaktas i det dagliga planeringsarbetet. Om kommunen utreder olika intressen på övergripande nivå kopplat till det ansvar vi har för att följa nationella, regionala och lokala hänsyn, samt tar fram en översiktsplan med tydliga strategier skulle detta förenkla det vidare detaljplanearbetet som ligger till grund för exploatering och utveckling. Det finns aktuellt underlag i gällande översiktsplan och andra framtagna styrdokument, men vissa kompletteringar skulle behövas i ett nytt översiktsplanearbete, exempelvis gällande klimatförändringar, kulturmiljö och förorenad mark.

Utveckling av redan exploaterade områden och eventuell förtätning är också en viktig fråga i framtida översiktsplanearbete - hur kan Åtvidabergs kommun öka attraktiviteten och hur kan vi göra det på bästa hållbara sätt för framtida generationer? Hur den fysiska miljön ser ut och gestaltas är viktigt för de som bor och vistas i kommunen, både i nya och befintliga områden.

Åtvidabergs kommun har de senaste åren, efter beslut om gällande översiktsplan, haft ökat fokus på utveckling och exploatering vilket också ställer krav till det översiktliga planeringsunderlaget för att förenkla vidare processer. Översiktsplanen är också viktig för att säkerställa framtida behov inom det kommunala ansvaret som berör fysisk planering, exempelvis områden för framtida kommunal service.

Framtida arbete

Kommunen arbetar i nuläget med en ändring av översiktsplan för Grebo med omnejd. Denna översiktsplan förväntas antas under början av 2025. I detta arbete används viss digital teknik, men arbetet följer inte Boverkets aktuella modell för en digital översiktsplan. Innehållet i ändring av översiktsplan för Grebo kommer att arbetas in i nästa heltäckande översiktsplan.

Kommunen ser behov av en kommuntäckande digital översiktsplan och detta arbetet skulle behöva förberedas och planeras under åren 2024-2025 genom att kommunen tar fram en modell för hur vi ska arbeta med ny översiktsplan och kommande kontinuerlig översiktsplanering. Vilka nya underlag och utredningar som behövs behöver också klargöras under samma period.

Förslaget är att arbetet med en ny översiktsplan bör påbörjas under 2026 och beräknas ta uppskattningsvis minst 3 år. Målet föreslås vara att en ny översiktsplan antas under nästa mandatperiod. Detta är ett arbete som kräver stora resurser, både personal och ekonomisk. Det kommer att utföras genom ett projektarbete och det behövs analysarbete, utredningar och konsulttjänster i tillägg till interna resurser. En bred förankring i kommunens organisation kommer att vara nödvändigt. Den demokratiska processen genom plan- och bygglagen ställer krav på god dialog med kommunens medborgare och aktuella aktörer, samt myndigheter och berörda kommuner och instanser. Det kommer med bakgrund av detta behöva prioriteras budgetmedel över flera år för att kunna ta fram en ny digital översiktsplan.

Antagande av planeringsstrategi

När kommunfullmäktige antagit planeringstrategin ska beslutet tillkännas på kommunens anslagstavla. Inom två veckor efter att beslutet har tillkännagetts ska kommunen skicka planeringsstrategin samt ett protokollsutdrag med beslutet till Boverket, Länsstyrelsen, Region Östergötland samt de kommuner som berörs. Planeringsstrategin ska även finnas tillgänglig på kommunens webbplats.

Nästa planeringsstrategi

Som tidigare nämnts ska en planeringstrategi antas av kommunfullmäktige senast 24 månader efter ett ordinarie val. Plan- och bygglagen redovisar dock att kravet på att ta fram en planeringsstrategi inte gäller om kommunfullmäktige istället antar en ny översiktsplan inom denna tidsperiod. Nästa ordinarie val är hösten 2026. Om kommunen inte har en ny översiktsplan innan sommaren 2028 behöver kommunfullmäktige besluta om en ny planeringsstrategi.

Planeringsstrategin kan också ändras från det att den antagits och fram till nästa ordinarie val.

Bilagor

Bilaga 1 Länsstyrelsen underlag inför kommunens beslut om planeringsstrategi (2022-08-31)

Bilaga 2 Statliga och mellankommunala intressen (augusti 2022)

Bilaga 3 Länsstyrelsens granskningsyttrande till översiktsplan (2017-11-20)